

Stg. GEHEIM 26 OKT. 2001

AAN:

Deze rubricering is
bevestigd op 50 jr.
Zijne Excellentie
de Minister-President,
Plein 1813 no. 4
'S-GRAVENHAGE

Onderwerp:

Studentenvereniging
"Politeia"

Nr 742.572

's-Gravenhage, 28 mei 1964
Stadhoudersplantsoen 25

Bijlage(n): 1.

~~VERTROUWELIJK~~

Hierbij heb ik de eer Uwe Excellentie
een rapport aan te bieden betreffende de
studentenvereniging "Politeia".

HET HOOFD VAN DE DIENST

Mr. J.S. Sinnighe Damsté

~~VERTROUWELIJK~~

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 5° jr.

VERTROUWELIJK

KORTE SCHETS VAN DE STUDENTENVERENIGING "POLITEIA" **Stg. GEHEIM**

S a m e n v a t t i n g

De studentenvereniging "Politeia" (circa 350 leden) wilde volgens haar doelstelling het socialisme op de universiteiten verbreiden en intellectuelen in contact brengen met de socialistische beweging. Politieke actie wees zij af, tenzij deze betrekking had op het hoger onderwijs.

Tot 1961 onderhield de organisatie goede betrekkingen met de Partij van de Arbeid, doch wegens radicalistisch optreden van de studentenvereniging werden deze door de Partij van de Arbeid afgebroken. Onder invloed van trozskistische elementen klaagde "Politeia" over de "vervlakking" in de socialistische partijen, die tot uiting kwam in de "meest kleurloze beginselprograms".

Pogingen van de zijde van de Partij van de Arbeid, om een fusie tot stand te brengen tussen "Politeia" en de in 1962 als tegenhanger daarvan opgerichte Federatie van Democratisch Socialistische Studenten Disputen, mislukten.

In het kader van de in juni 1963 opgerichte Studentenvakbeweging werkt "Politeia" wel samen met de communistisch georiënteerde studentenorganisatie "Perikles" te Amsterdam, al wil men daarmee in geen geval vereenzelvigd worden. Meer dan door een weldoordachte ideologie voelen de "Politeia"-leden zich verbonden door hun sympathie voor de maatschappelijke "underdog". Hun radicalisme vervalt echter gemakkelijk in "revolutionair onverstand".

VERTROUWELIJK

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 31/10/01

Stg. GEHEIM

KORTE SCHETS VAN DE STUDENTENVERENIGING "POLITEIA"

De studentenvereniging "Politeia" is een links socialistische studentenorganisatie, die onder zijn bestuurders en leden enkele trozistische elementen telt. De organisatie, die in september 1945 werd opgericht, kan beschouwd worden als een voortzetting van de Sociaal Democratische Studentenclubs (SDSC) van vóór 1940. Er is evenwel een belangrijk verschil: de vooroorlogse studentenvereniging onderhield nauwe betrekkingen met de toenmalige SDAP; bij de oprichting van "Politeia" werd echter nadrukkelijk vastgesteld dat men, alhoewel ideologisch verbonden met de Partij van de Arbeid (PvdA), geen organisatorische banden er mee wilde aangaan. Bij "Politeia" zou het studiekarakter meer op de voorgrond staan, terwijl de organisatie van voor de oorlog een strijdorganisatie was.

Volgens de doelstelling wilde de socialistische studentenvereniging "Politeia" verantwoordelijkheidsgevoel kweken door bestudering van politieke vraagstukken. Het was de bedoeling het socialisme op de universiteiten te verbreiden en intellectuelen in contact te brengen met de socialistische beweging. Op die manier wilde men bijdragen tot het verwezenlijken van idealen, waarvoor - zo wordt gezegd - socialisten over de gehele wereld hun beste krachten inzetten. "Politeia" wees in het algemeen politieke actie van de hand, tenzij deze betrekking mocht hebben op het hoger onderwijs zelf.

Aanvankelijk onderhield de PvdA goede relaties met "Politeia". Er was regelmatig schriftelijk en mondeling contact en de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de partij, verleende "Politeia" subsidie.

In februari 1961 verbrak de partij het contact. "Politeia" werd verweten remmend te werken op de ontwikkeling van de denkbeelden van de PvdA. Om die reden werd het zinloos geacht deze studentenorganisatie "nog langer met het visitekaartje van de partij in de studentenwereld te laten optreden".

Uit door de Partij van de Arbeid in januari 1962 uitgegeven documentatie inzake de breuk is af te leiden, dat de ontstane menings-

26 OKT. 2001

~~VERTROUWELIJK~~- Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.Stg. GEHEIM

verschillen zijn terug te brengen tot de "negatieve benadering" van politieke vraagstukken door "Politeia". Bovendien was het studie-karakter meer en meer op de achtergrond geraakt, waardoor "Politeia" eigenlijk (zoals vroeger de SDSC) een strijdorganisatie geworden was. In tegenstelling met de studentenvereniging van vóór de oorlog wenste "Politeia" zich evenwel niet te conformeren aan de politieke inzichten van de democratisch socialistische partij.

Dit komt het duidelijkst naar voren uit de activiteit van "Politeia" ten aanzien van de staking in België, eind 1960 - begin 1961. Deze vormde de directe aanleiding tot het verbreken van de relatie.

Op 19 januari 1961 belegde de socialistische studentenorganisatie in "Bellevue" in Amsterdam een demonstratieve vergadering. In een vooraf verspreide oproep heette het onder meer: "De Belgische arbeiders begrijpen, dat alleen een politieke omwenteling in socialistische richting, de achterstand en verkommering van grote delen van het volk kan elimineren". Met vette letters volgde dan: "De Belgische staking gaat om leven of dood". "Politeia" nodigde als spreker een zekere Weijnincks uit, die werd aangeduid als de leider van het Antwerpse stakingscomité. Volgens de PvdA was hij echter geen stakingsleider, maar een linkse, oppositionele figuur. Weijnincks bracht ter vergadering naar voren, dat de Belgische socialistenvoorzitter liever een tientje van een Amsterdamse dokwerker zouden aannemen, dan een ton van het NVV op de door Roemers gestelde voorwaarden. "Politeia" verklaarde zich aan het slot van de vergadering solidair met de Belgische arbeidersklasse. In het commentaar op deze gebeurtenissen verklaarde de PvdA, dat dit niets meer te maken had met een aanvaardbaar non-conformisme, maar alles met het ondermijnen van het democratisch en organisatorisch besef, dat de Nederlandse arbeiders zich in bijna 60 jaar strijd tegen revolutionair onverstand hebben eigen gemaakt. Geconcludeerd werd, dat deze kwestie geen toevallige misgreep was, doch een uitvloeisel van een anti-PvdA-instelling en van een anti-democratische gezindheid van hen, die de laatste jaren de lakens in "Politeia" uitdeelden.

Ook waren er meningsverschillen gerezen ten aanzien van het nieuwe beginselprogramma van de PvdA, de status van Nieuw-Guinea, de Duitse kwestie en de Algerijnse bevrijding. Een onderdeel van dit laatste punt vormde de houding ten aanzien van de "Jeune Résistance",

~~VERTROUWELIJK~~

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 38 jr.~~VERTROUWELIJK~~

Stg. GEHEIM

een beweging van Franse jongeren, die ten tijde van de Algerijnse crisis dienstweigering en desertie voorstond. Blijkens een verklaring van het hoofdbestuur van "Politeia" in de herfst 1960 uitgegeven, stelde men zich volledig achter doel en streven van deze beweging.

Zoals hiervoor reeds werd gememoreerd schreef de leiding van de PvdA de radicalistische gezindheid bij "Politeia" toe aan hen, die deze organisatie bestuurden. Ongetwijfeld werd daarbij gedoeld op de onmiskenbare invloed van trozskistische jongeren. Reeds van 1956 af stelden dezen, en speciaal de leden van de afdeling Rotterdam, pogingen in het werk de opzet van de studentenorganisatie te veranderen. Zij waren van mening, dat "Politeia" naar buiten strijdbaar diende te zijn. In juni 1960 schreef de toenmalige trozskistische voorzitter Igor Cornelissen, dat de socialistische studenten zouden voortgaan met het steunen van de Algerijnse en andere revoluties in koloniale en half-koloniale landen. Ook streefden zij naar een "werkelijk socialistische politiek" met betrekking tot Indonesië en verwierpen zij de "vervlakking" die in de socialistische partijen naar voren kwam en zich onder meer manifesteerde in het aannemen van de meest kleurloze beginselprogramma's. Deze Cornelissen was ook voorzitter van "Politeia" ten tijde van de breuk met de PvdA. Andere Trozskisten, die hun invloed doen gelden zijn Fritjof Tichelman en Huib Riethof. Deze laatste is hoofdredacteur van het orgaan (dat sinds september 1963 wegens financiële moeilijkheden niet meer is verschenen).

Het huidige hoofdbestuur bestaat uit de volgende personen. Voorzitter is Jacques B. van der Steur. Als vice-voorzitter treedt op Erwin Ruitenbergh. Relus Ter Beek heeft de functie van secretaris, Jesjaja Vorst die van penningmeester. Deze personen zijn politiek van onbesproken gedrag. Margreet Koekebakker, die scholingssecretaresse is, reisde in juni 1963 naar Moskou. Als lid van de Nederlandse delegatie nam zij deel aan het 5e congres van de communistische Internationale Democratische Vrouwenfederatie (IDVF). Internationaal-secretaris is Jan Willem de Kanter. Hij nam in 1961 deel aan "Ban de Bom"-acties en beledigde in april 1962 opzettelijk H.M. de Koningin.

In 1963 hebben de PvdA en "Politeia" weer toenadering gezocht.

VERTROUWELIJK

26 OKT. 2001

~~VERTROUWELIJK~~

- 4 -

Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.Stg. GEHEIM

Van partijzijde wilde men bevorderen, dat de in 1962 kennelijk als tegenhanger van "Politeia" opgerichte Federatie van Democratisch Socialistische Studenten Disputen (FDSSD) een fusie zou aangaan met "Politeia". Wel vond daartoe een aantal besprekingen plaats, doch de onderhandelingen mislukten. De resolutie, door "Politeia" op het congres in mei 1963 aangenomen, was het voornaamste struikelblok. Daarin werd gesteld, dat Nederland moest overgaan tot eenzijdige ontwapening en de atoomkoppen van haar grondgebied verwijderen. Ook moest Nederland uit de Nato treden. Deze resolutie was voor de FDSSD onaanvaardbaar. Als gevolg van het mislukken van deze fusie, aldus mededelingen van "Politeia", vond de partij het juist met geen van beide studentenorganisaties nauwe relaties aan te knopen. Wel kunnen zowel de FDSSD als "Politeia" rekenen op incidentele, financiële steun, voorzover de partij er geld voor beschikbaar heeft. Ook zou de PvdA er in hebben toegestemd te bevorderen, dat er regelmatig contact tussen bestuurders van de partij en "Politeia" zal plaatsvinden.

De vereniging "Vrienden van Politeia", die na de breuk door een aantal oudere intellectuelen uit PvdA-kring werd opgericht, verstrekt eveneens geldelijke bijdragen.

"Politeia" had in december 1963 afdelingen in Amsterdam, Delft, Leiden, Rotterdam en Utrecht. Gegevens over ledentallen zijn schaars. Vermoedelijk ligt het totaal aantal leden tussen de 300 en 400.

"Politeia" onderhield, voor wat de CPN en de daaraan onderhorige mantelorganisaties betreft, in het verleden alleen incidenteel contact met de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles". In maart 1958 werd een gezamenlijke toneelavond georganiseerd, die in "Politeia"-kringen nog al wat stof deed opwaaien. Men wilde in geen geval vereenzelvigd worden met "Perikles".

Sinds de oprichting van de Studentenvakbeweging (SVB) eind juni 1963, lijkt het er op, dat "Politeia" van haar afwijzende houding ten aanzien van "Perikles" wat is teruggekomen. Het is mogelijk, dat dit een gevolg is van de samenwerking binnen de SVD van Periklieten en Politeianen, die overigens ieder voor zich alles doen om zoveel mogelijk functies te bezetten en invloed te verkrijgen.

Op 4 december 1963 werd door een gezamenlijke actie de ingang van de mensa in Amsterdam gebarricadeerd. De bedoeling was de mensa te

VERTROUWELIJK

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 57 jr.

VERTROUWELIJK

Sta. GEHEIM

boycotten als krachtdadig verzet tegen de afschaffing van de eettafel-subsidies. Op 30 januari jl. organiseerden beide organisaties een gezamenlijke forumavond. Gesproken werd over de mogelijkheid voor Nederland om actief mee te werken aan het behoud van de wereldvrede. Voor "Politeia" voerde H.M. van Randwijk het woord, terwijl de communist Gerard Maas namens "Perikles" sprak. Ca. 125 personen woonden de bijeenkomst bij.

"Politeia" is aangesloten bij de Internationale Unie van Socialistische Jeugd (IUSY), die in Wenen is gevestigd.

In de afgelopen jaren had "Politeia" regelmatig contact met studenten in Joegoslavië. Diverse leden van de organisatie reisden naar dat land. Als tegenprestatie nodigde "Politeia" in januari 1963 een tweetal Joegoslavische vertegenwoordigers uit naar Nederland te komen. Hun werden toen visa geweigerd. Uit mededelingen van november 1963 van "Politeia" bleek, dat op dat tijdstip twee gedelegeerden van de Joegoslavische organisatie Savez Omladine Jugoslavje in Nederland verbleven als gast van de socialistische studentenorganisatie.

Inschatting van "Politeia".

In "Politeia" verenigen zich jonge, nog studerende intellectuelen van overwegend radicaal-socialistische inslag. Meer dan een weldoordachte ideologie bindt hen echter de sympathie en de solidariteit met de traditionele "underdog". Zij zijn niet anti-democratisch in principe, maar willen toch als strijders voor vrijheid en recht in zekere zin op de barricade staan. De praktische kant van de democratie, het geschipper, de compromissen-politiek, het eindeloze gepraat met "kwaadwillenden" is in deze kring niet populair: wie niet horen wil, die moet maar voelen.

Volgens een verklaring in de beschrijvingsbrief voor het congres van mei 1963 zal "Politeia" zich laten leiden door wat zij zelf als belangrijk ervaart en niet door hetgeen door verwante organisaties als schadelijk of voordelig wordt aangemerkt. Waarschijnlijk is dit vooral als verzet tegen het democratisch socialisme van de Partij van de Arbeid en het NVV bedoeld.

VERTROUWELIJK

Behoort bij schrijven no. 742.572

26 OKT. 2001

~~VERTROUWELIJK~~

Stg. GEHEIM

- 6 -

Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

De links-radicalen oriëntering bepaalt in hoofdzaak de belangstellingssfeer, doch vervalt gemakkelijk in "revolutionair onverstand". In laatste instantie moeten de Politeianen wel in staat worden geacht tot wanordelijk gedrag of zelfs onwettig optreden en opruiing.

Bedacht moet worden, dat de roulering van leden en bestuursleden in een studentenorganisatie zeer groot is. Na twee of drie jaar kan de sfeer daarin geheel veranderd zijn. De hierboven weergegeven inschatting geldt dan ook slechts voor het huidige tijdsbestek.

26 mei 1964

VERTROUWELIJK